

Відгук
офіційного опонента Пивоварова Сергія Володимировича
на дисертацію Зінька Дмитра Анатолійовича
«Художній музей м. Луцька: становлення, діяльність, роль у культурно-
мистецькому житті Волині», подану на здобуття наукового ступеня
кандидата історичних наук за спеціальністю
26.00.05 – музеєзнавство. Пам'яткознавство.

Характерною рисою наших днів є входження України до європейського культурного простору, що сприяє становленню національної свідомості та відродженню пам'яті народу. В основі цього процесу лежить відновлення традицій і духовних цінностей нації, звернення до історичного минулого. Значна роль і чимало можливостей у цьому процесі належить музеям як соціокультурним інститутам, що забезпечують переосмислення старих і освоєння нових ціннісних установок, сприяють гуманізації суспільства, формують його культурне і освітнє середовище. В сучасних умовах, коли відбувається удосконалення концептуальних зasad національних музейних установ й розширюється їх міжнародна співпраця, важливо простежити витоки їх діяльності, згадати про етапи пройденого шляху, взяти із минулого вже призабуті передові методи музейної роботи й поєднати їх із сьогоденними інноваціями. Найперспективнішими в цьому плані є художні музеї, які зберігають, досліджують і транслюють предметне середовище людини, репрезентують історію мистецтва від часу його появи і до наших днів, акцентують увагу на мистецьких школах тощо. Тому поява кожного нового дослідження з даної проблематики є актуальною й заслуговує на всебічну підтримку.

Саме до числа таких досліджень належить дисертація Д. А. Зінька, присвячена вивченю становлення і розвитку Художнього музею м. Луцька. Робота здобувача за постановкою наукової проблеми, її новизною, теоретичним і практичним значенням, безумовно, є актуальнюю. Вона входить до числа небагатьох сучасних наукових праць на рубежі історії та музеєзнавства/музеології, де йдеться про практичний досвід роботи одного з

провідних художніх музеїв України. Висвітлення здобутків цього музею, їх критичне осмислення є важливими факторами для поліпшення діяльності вітчизняних музейних закладів художнього профілю. Актуальність теми підсилюється й тим, що її дослідження, здійснене автором, дає змогу збагатити наявні знання про непрості процеси функціонування музеїв України впродовж останньої третини ХХ – початку ХХІ ст. новими, нерідко маловідомими фактами.

Звернення Д. А. Зінька до історії Художнього музею м. Луцька, напрямів та результатів його діяльності видається цілком логічним і з наукової точки зору. Адже на сьогодні відсутнє спеціальне дослідження, де б комплексно висвітлювалися ці питання. У цьому контексті обрана дисертантом проблема узгоджується з науковою тематикою проблем музеєзнавства та програмами розвитку культури, мистецтва і туризму в Україні.

Дисертація здобувача побудована за традиційною системою й складається із вступу, чотирьох розділів, поділених на 9 підрозділів, висновку, списку використаних джерел і літератури (419 позицій) й додатків.

У вступі роботи належним чином обґрунтовано вибір теми дисертації та її актуальність, сформульовану мету й основні завдання, визначено об'єкт та предмет дослідження, його хронологічні рамки, подано відомості про апробацію роботи, окреслено новизну, теоретичну та практичну цінність дисертації.

Перший розділ роботи присвячений аналізу історіографії, джерельної бази та характеристиці методологічних основ дослідження. В ньому досить детально висвітлено стан наукової розробки теми, основні типи джерел, розглянуто методологічні основи дослідження, а також подано науковий доробок вітчизняних та зарубіжних дослідників із даної проблематики. Особливо важливо, що Д. А. Зінько детально проаналізував низку джерельних матеріалів, залучивши до них фонди Центрального державного архіву вищих органів влади та управління України, Центрального державного архіву

громадських об'єднань України, Державного архіву Волинської області, Наукового архіву та фондів Волинського краєзнавчого музею, а також матеріали періодики, епістолярні дані і др. Це дозволило йому обґрунтовано висвітлити становлення і етапи розвитку Художнього музею в Луцьку.

У другому розділі роботи розглянуто витоки музейної установи. Тут здобувач ретельно простежив передісторію Художнього музею, зокрема, відкриття краєзнавчого музею в червні 1929 р., охарактеризував його збірку, визначив походження багатьох експонатів й акцентував увагу на діяльності історика – українця А. Дублянського. Вірно встановив, що саме завдяки турботам останнього й були врятовані мистецькі шедеври з маєтку князів Радзивілів в Олиці після приходу Червоної армії на Волинь. Далі Д. А. Зінько простежує збереження і втрати з музейної збірки під час радянсько-німецької війни. Не обійшов він увагою й післявоєнну діяльність музею, його поповнення новими картинами, відзначив позитивні й негативні моменти в роботі музейної установи у післявоєнний час. Особливо детально здобувач описав створення художнього відділу Волинського краєзнавчого музею в листопаді 1973 р. та його роботу до 2014 р.

Наступний розділ дисертації стосується висвітлення основних напрямів діяльності Художнього музею в Луцьку. В ньому Д. А. Зінько всебічно аналізує фондову, науково-дослідницьку та експозиційно-виставкову роботу установи. Він описує основні категорії матеріалів фонової збірки, перелічує картини, наводить приклади зміни їх атрибуції після поглиблених наукових вивчення тощо. Значну увагу він приділяє науковим дослідженням співробітників музею, буквально по роках наводить статистику виданих тез, статей, путівників, розвідок і їх значення для встановлення походження експонатів та з'ясування їх авторства. Здобувач всебічно характеризує й виставкову діяльність музею, простежує динаміку створення експозицій, називає місцеві й закордонні виставки, в яких установа приймала участь.

У четвертому розділі йде мова про культурно-освітню діяльність музею на сучасному етапі та аналізується інноваційний практичний досвід роботи з

різновікою аудиторією, розкриваються механізми актуалізації мистецької спадщини відповідно до специфіки фондів. Автор встановлює, що реалізація культурно – освітнього потенціалу Художніх музею м. Луцька через елементи музейної педагогіки пов’язана з розробкою спеціальних освітніх програм, розрахованих на різні категорії музейних відвідувачів. В цьому розділі на особливу увагу заслуговують перелічені дисертантом мистецькі акції, зокрема «Ніч музеїв» тощо.

Висновки в роботі виважені й достатньо аргументовані. Вони загалом відповідають тим завданням, які поставив автор. Так, зокрема, у роботі наведено цілком обґрунтоване теоретичне узагальнення і вирішення наукової проблеми щодо становлення та діяльності Художнього музею м. Луцька впродовж 1973–2014 pp.

В цілому дисертаційна робота Д. А. Зінько – це самостійне, оригінальне, комплексне дослідження, науково обґрунтовані результати якого в сукупності вирішують конкретні завдання.

Зміст, характер та форма викладу матеріалу засвідчують достатню професійну підготовку дисертанта, його здатність аналізувати історичні факти, використовувати сучасні наукові методи для розв’язання поставлених завдань. Основні наукові положення й висновки роботи сформульовані фахово, зі знанням проблеми й всебічно обґрунтовані, їх достовірність й новизна не викликають сумнівів.

Позитивно оцінюючи дисертацію, вважаємо за необхідне висловити побажання та зробити окремі зауваження до рукопису роботи:

- в розділі 1.1. «Стан наукової розробки теми» автор використав проблемний підхід до аналізу історіографії, доцільнішим тут був хронологічний підхід, це б убезпечило від повторів;
- при описі джерел (с. 32), зокрема, архівних справ Державного архіву Волинської області, автор наводить матеріали, опрацьовані С. Котом, О. Ошуркевичем, А. Кравчук, ці дані варто віднести до підрозділу історіографії;

- на с. 47 подані великі цитати із спогадів Т. Андреєвої; їх краще було б навести в 2-му розділі;
- при характеристиці спеціальних історичних методів (с. 54) слід було детальніше їх охарактеризувати, позаяк складається враження, що вони нічим не відрізняються один від одного, наприклад, порівняльно-історичний від історико-генетичного;
- на с. 57–60 наведена специфічна музейна термінологія та дано широке її пояснення, це доцільніше було зробити у додатках;
- в деяких місцях роботи, наприклад, с. 23, 119–120, на яких йде мова про атрибуцію святого на картині Хусепе де Рібери, зробленого В. Александровичем, та на с. 78, на якій Т.Андреєва стверджує, що Художній музей був фактично створений в 1960 р., не простежується власна думка автора, погоджується він з ними чи ні;
- на с. 85–88 автор патетично описує діяльність М. Черенюка і «золоту добу» Художнього музею, в зв’язку з цим логічним було б бачити в додатку його портрет;
- в окремих місцях, наприклад, с. 20, 69 варто було уніфікувати написання прізвищ, імен та по-батькові науковців, художників, колекціонерів;
- список літератури, на нашу думку, слід було поділити на групи й почати із подачі архівних справ.

Проте наведені зауваження не впливають на загальну позитивну оцінку дисертації. Д. А. Зінько представив до захисту оригінальне наукове дослідження, яке побудоване на достовірному фактичному матеріалі і виконане на належному науковому та методологічному рівні. Автореферат дисертації достовірно розкриває основні положення дослідження.

Вважаємо, що дисертаційна робота Дмитра Анатолійовича Зінька «Художній музей м. Луцька: становлення, діяльність, роль у культурно-мистецькому житті Волині» відповідає вимогам, передбачених пунктом 11

«Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника», затвердженого Постановою №567 Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 р., а її автор заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата історичних наук за спеціальністю 26.00.05 – музейнавство. Пам'яткознавство.

Офіційний опонент –
заступник Генерального директора
з наукової роботи
Національного Києво-Печерського
історико-культурного заповідника,
доктор історичних наук, професор

С. В. Пивоваров

Підпис С. В. Пивоварова

Начальник відділу кадрів
Національного Києво-Печерського
історико-культурного заповідника..... В. І. Трофименко